

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostori: 2657 S. Lawdala av.
Office of publication: 2657 S. Lawdala av.
Telephone: Lawdala 4635.

LETO—YEAR XIII. Črna lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 24. avgusta (August 24th) 1920. Subscription \$5.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 198.
Published and distributed under permit (No. 145) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

LLOYD GEORGE, GIOLITTI IN JADRANSKO VPRAŠANJE.

D'ANNUNZIO JE NEMOGOČE IZNATI Z REKE!

Italijanski ministri predsednik nadloguje Lloyd Georgea, da naj odobri londonski pakt.

Lucerne, 23. avgusta. — Danes se je vršila tukaj konferenca med italijanskim zunanjim ministrom Giolittijem in Lloyd Georgeom glede jadranskega vprašanja kakor tudi glede Rusije. Giolitti hoče na vsak način, da naj se Anglija izreče za tajno londonsko pogodbo in jo odobri kakor tudi da naj dovolj Italiji aneksijo Reke. Giolitti se je izjavil, da je nesmiselno še nadalje misliti, da bi izgnali D'Annunzia z Reke, ki je gospodar na Reki že več kot eno leto in ker liga narodov ni hotela storiti nobenih korakov, da bi izgnala D'Annunzia iz Reke, kakor je Italija predlagala.

Na današnji konferenci ni prišlo do nikakega zaključka in konferenca se nadaljuje jutri. Italijanski zunanji minister bo še konferiral z Millerandom, francoskim ministrom predsednikom o tej zadevi, predno bo podal kako izjavo.

JUGOSLAVIJA IMA NOVO VLADO.

Čeho-Slovaški minister za notranje zadeve v Beogradu.

Beograd, 21. avgusta. — (Zakamelo.) — Nastavljeno je novo koalicijsko ministristvo za Jugoslavijo. Milenko R. Vesnić je ostal še nadalje kot ministriški predsednik. Za zunanjega ministra je bil imenovan Anton Trumbić.

Beograd, 17. avgusta. — (Po infor. odseku SHS) — V Beograd je dospel dr. Beneš, minister za notranje zadeve Čeho-Slovaške republike, ki se je izjavil napram časnikiarjem, da je njegova misija zelo velike važnosti z ozirom na komplicirano politično situacijo v Evropi.

"Podpisana je mirovna pogodba, toda še niso vse določbe te mirovne pogodbe izvršene, kot bi morale biti. Čeho-Slovaška republika in država Srbov, Hrvatov in Slovencev ima ta skupne interese, da se vse te določbe izvršijo in da končno zavlada v Evropi mir. Te dve državi sta nastali iz ozemlja prejšnje avstro-ogrške monarhije in radi tega je velike važnosti, da sta obe mirovni pogodbi, ona v St. Germainu in Trijanonu, izpolnjeni popolno. St. germainška pogodba je že deloma izpolnjena in upati je, da se ona tudi izpolni, ki je bila podpisana v Trijanonu." Izjavil je nadalje, da so sedanje razprave popolnoma miroljubnega značaja in da želi, da kmalo zavlada mir v Evropi, da se ljudstvo lahko posveti notranjemu delu države.

Izjavil se je tudi, da je precej govora, da je potrebna podonavska konfederacija, kakor so tudi prej dokazovali, da je bila potrebna valed miru v ošrednji Evropi avstro-ogrška monarhija, kar je pa popolnoma napačno. Mir se bo vzdržal brez vsake take konfederacije.

Nadalje je rekel, da se je Čeho-Slovaška izrekla za popolno nevtralnost v sedanjih rusko-poljskih vojnih in vlada bo tudi pazila, da se ta nevtralnost ne bo krčila niti najmanj. Čeho-Slovaška je bila vedno nasprotna vsaki intervenciji v Rusiji in čeho-slovaška vlada vidi potrebo, da Rusija in Poljska skleneta čimprej mogoče mir, in splot da zavlada v Evropi splošni mir.

NEZGODA NA KRIŽIŠČU.

Camden, N. J. — Električni vlak na pennsylvanski železnici je udaril na križišču v avtomobilu. Ubitih je bilo osem oseb in štiri so ranjene. Med ubitimi so tri ženske.

BELGIJSKA NEVTRALNOST ZOPET V NEVARNOSTI.

KOMISAR V GDANSKEM ZAHRTEVA VOJASSTVO.

Ameriški vojak nakladaja parnike z municijo, kar so delavci stopili v stavko.

Pariz, 23. avgusta. — Ko je belgijski ministriški predsednik naznanil, da belgijska vlada ne bo dopustila, da se municija za poljsko armado prevaža skozi Belgijo, so pristanišni delavci v Antverpu takoj stopili v stavko in niso hoteli nakladati parnikov z municijo, katero je hotela Amerika poslati poljski armadi.

Vrhovno poveljstvo ameriške okupacijske armade ob Reni je pa odredilo vojaštvo, da naklada municijo, katero prevažajo iz Koblence v Antverp, na parnike. Vsa municija, ki je ostala v Evropi, bodo poslali poljski armadi in isto že nakladaja na parnike. Neki ameriški parnik je že odptoval iz Malte naložen z municijo.

Pariz, 23. avgusta. — Reginald T. Tower je zahteval od zaveznikov, da mu pošljejo 2000 mož vojaštva, predno bo mogel dovoliti razkladanje municije raz parnikov, ki se sedaj nahajajo v pristanu. Oficijska Francija je še vedno zelo ogorčena nad postopanjem Reginald T. Towerja, ker po njenem mnenju je mirovna konferenca v Parizu določila pristanišče Gdansk za prosto porabo poljski republiki. Govori se tudi, da bo Francija zahtevala od poljskega Reginald T. Towerja, ker ni dovolil francoskim parnikom razložiti municije za poljsko armado.

Polkovnik House je večeraj obiskal poljskega poslanika in kakor se domneva, mu je pojasnil, kako atališče zavzema predsednik Wilson napram Poljski in kako namerava pomagati.

KAKO PLANTAŽNIKI LAHKO DOBE DELAVCE.

Phoenix, Ariz. — "Arizona Labor Journal" sugestira plantažnikom, če žele letos dobiti zadosti organiziranih mehških poljskih delavcev za obdelovanje bombažnih nasadov, tedaj naj preskrbe za te delavce poštena bivališča in uvedejo naj druge sanitarne naprave.

Delavski list dalje pravi, da bi plantažniki ravnali veliko pametneje, če bi denar, ki ga izdajo za profesionalne pretepeče in agente za nabiranje delavcev v Mehiki, porabili za pošteno delavsko mezdno in gradnjo sanitarnih naprav. Če bi se ravnali po tem nasvetu, pravi delavski list, bi nikdar ne primanjkovali dobri in pridni delavci. Njih bombažni nasadi bi bili tako obdelani, da bi jih bilo veselje videti.

DRŽAVNA KONVENCIJA ORGANIZIRANIH DELAVCOV.

La Grande, Ore. — Državna konvencija strokovno organizirane delavstva bo obdržavana dne 19. septembra. Konvencija se bo bavila z mnogimi važnimi vprašanji za delavce in socialno zakonodajo.

Tucson, Ariz. — Državna konvencija strokovno organizirane delavstva Arizone se obdržava dne 4. oktobra v tem mestu.

MEZDA ZA DELAVKE SE JE POVIŠALA.

Fort Smith, Ark. — Državna mezdna komisija je določila, da prejema nastavljenke v trgovinah po \$13.25 tedenske mezde, začetenice pa po \$11. Dodažja so trgovci plačevali svoje nastavljenke po \$7.50 na teden. In teh gospodov ni bilo prav nič stram plačevati take sramotno nizke mezde, ko so vendar sami nagromadevali tisočake v svojih blagajnah.

NEMIRI V ZAPADNI VIRGINIJI.

PROFESIONALNI PRETEPEČI PROVOCIRAJO RUDARJE.

Kompanijski stražniki se poslužujejo strojnje.

Charleston, W. Va. — V Cirtavillu v okraju Raleighu je prišlo zaradi provokacije od strani kompanijskih najemnikov do boja med rudarji in njimi. Kompanijski najemniki so napadli rudarje in ker je gospodstvo kompanije absolutno v tem okraju, je tudi nemogoče izvesti podrobnosti o tem boju. Kompanija ukazuje, brzojavni uradniki pa morajo sprejemati ukaze kompanije.

Po streljanju, ki so ga ališali okoličani in po telefoničnih poročilih iz bližnjih naselbin, je sediti, da so streljali s strojnimi na rudarje. Streljanje je trajalo več ur. O mrtvih in ranjenih ni nobenega poročila. Ravnotako se ne more izvesti podrobnosti o provokacijah.

Neka druga vest govori, da je bila na lice mesta odpeljana državna policija na konjli.

Ko je neki časnikiar telefonično pozval telefonistko v Paxu, je odgovorila, da se streljanje dobro sliki, toda kaj se godi, pa ne more izvesti, ker ne more dobiti telefonične zveze s Cirtavillom.

Novi nemiri v Zapadni Virginiji potrjuje, da ondodni premogovniški podjetniki niso prav nič spremenili svoje taktike napram rudarjem. Drugega seveda tudi ni bilo pričakovati, kajti governerjeva komisija je oprale premogovniške kompanije krivde. Premogovniške kompanije se so zopet ojuščile in poslužile so se svoje stare taktike, da razbijejo organizacijo rudarjev, ki je bila komaj ustanovljena.

Ponovni napad na rudarje je jasen dokaz, da hočejo premogovniški baroni vladati nad rudarji kot nekdanji fevdni graščaki nad svojimi tlačani.

SOCIALISTI SO SPREJELI III. INTERNACIONALO S PRIČRŠKI.

Pittsburgh, Pa. — Socialistična stranka v Ameriki je sprejela tretjo internacionalo, toda s pridržki. Glavni pridržek je, da ne prizna proletarske diktature. Tako je odločilo članstvo socialistične stranke s splošnim glasovanjem.

DRUŽINSKA DRAMA.

Peoria, Ill. — Albert Hytko se je nedavno ločil od svoje žene. Prišel je nenadoma na dom svoje takde in jo pobli na tla. Nameril je samokres na svojo ženo in sprožil. Ko je ubil svojo ženo, je obrnil samokres proti sebi in se ustrelil.

NEZGODA NA ŽELEZNICI.

Kalamazoo, Mich. — Tukaj je tovorni vlak skočil raz tir na jezersko obrežni železnici. Ubiti so trije železnikiarji: strojevodja, kurjač in zavarjač.

FARMARJI PROTESTIRAJO.

Kansas City, Kans. — Farmarji iz Kansasa, Missourija, Nebraska in Oklahome protestirajo proti padanju pšenice cene. Cena za bušelji pšenice je padla že na dva dolarja in menda še pade. Dodaž je padla za sedem in sedemdeset centov pri bušlju.

Protesti ne bodo dosti pomagali, kajti špekulacije ne dajo na take proteste prav nič. Odpomoč proti špekulaciji z žitom je le v kongresu in kongres ima moč, da sprejme take postavbe, ki odpravijo žitne špekulacije.

TRJE LETALCI PONESREČILI.

Redwood City, Cal. — Letalo je padlo iz višine tri sto čevljev na tla. Ubiti so se trije letalci.

DRAMA NA JEZERU SUPERIORJU.

JEZERO JE POSOLTNILLO 20 OSEB.

Po koliziji je nastala razstrelba.

Sault Ste. Marie, Mich. — Na jezeru Superiorju severovzhodno od Whitefishpointa se je odigrala drama, o kateri še nimajo podatkov, kdo jo je povzročil. Parnik "Superior City" in "Wills L. King" sta udarila akupaj.

Parnik "Superior City" se je pogreznil dve minuti po eksploziji. Mornarji so pripravljali rešilne pasove, ko je nastala silna eksplozija, ki je raztrgala parnik na kose. Vrgla je ljudi visoko v zrak, da so padli v vodo, nekateri so se pa onesvestili. Tako pripoveduje Walter Richter, čolnar parnika "Superior Cityja".

Čudno je, da dodaj še ni doznano, če je bila svetla noč ali megleno. Kapitan Edward Sayers in čolnar Peter Jacobsen s parnika "Superior Cityja" trdita, da je bilo jasno vreme, kapitan Herman Nelson in čolnar s parnika "Kinga" pa izjavljata, da je bila gosta megla.

Čolnar Richter pravi, da so videli luči parnika "Kinga", imenjana so bila tudi znamenja, nobena ladja ni dala znamenja, da grozi nevarnost. Kapitan je oddal nevarnostno znamenje, ko se je parnik že vanje zaletel. Richter je spal in pritekel je na krov nag. Štal je bilo rešilnega čolna, ga ga je eksplozija vrgla v zrak, o kateri pravi sam:

"Pogreznil sem se tako globoko, da sem mislil, da ne pridem več na površino. Eksplozija me je davila, ne spominjam se dobro. Mislim, da me je ledena voda zopet spravila k zavesti. Plaval sem pet minut, toda vedel nisem kam."

Namakar je zagledal parnik pred sabo v temi in se je zanj prijel. Držal se je zanj, dokler ni pripil parnik "Turner".

Čolnar si je rešil le golo življenje. Izgubil je celo oko iz stekla in je bil vesel, da si je rešil golo življenje.

Kapitan Sawyers je ravno pobral rešilni pas, ko je nastala eksplozija, ki ga je vrgla v vodo. Plaval je nekaj časa in nahajal se je v zelo slabem položaju, ko ga je rešilo močvijo s parnika "Kinga."

Kapitana sta zelo molčala napram časnikiarskim poročevalcem in nočeta o nezdodbi v detaļli na dan, dokler ne bo končana preiskava, ki dožene, na čigavi strani je bila krivda, da se je dogodila nesreča.

Utonilo je devet in dvajset oseb, med njimi ena ženska. Rešilo so se samo štiri osebe.

SLADKORNI PROFITARJI OTOŽENI.

Salt Lake City, Utah. — Veleporota je obtožila Utah-Idaho Sugar kompanijo in nekatere trgovce profitarstva, ker so prodajali sladkor po odernskih cenah. Na pr. Utah-Idaho Sugar kompanija je imela pri izdelavi sladoz funtov sladkorja \$9.44 stroškov, prodala ga je pa trgovcem na debelo po \$23.48. Gospodje pa trdijo vseeno, da niso profitarji.

DELAVCI V GDANSKEM OKLIČALI SOVJET.

Pariz, 23. avgusta. — Delavci v Gdanskem so oklicali sovjet in zasegli vse pomole ter objavili, da ne bodo dopustili nikakega razkladanja bojnega materiala za poljsko armado.

(Gdansk je edino pristanišče ob Baltičkem morju, skozi katerega so zavezniški pošiljali bojni material poljski armadi. Prej je bilo pod Nemčijo in na mirovni konferenci je bilo določeno, da bo "prosto mesto." Za mesto, je bil imenovan od lige narodov posebni komisar, ki je tudi izjavil, da ne bo dopustil, da se dovažja v to pristanišče bojni material za poljsko armado).

SOVJETSKA ARMADA NAPREDUJE NA CELI CRTI.

JAPONSKA POMAGA VRANGLU.

Rusi izvabili Poljake na odprto polje.

Pariz, 23. avgusta. — Zadnja poročila iz Varšave poročajo, da se poljska armada umika na celi črti pred sovjetsko armado. Poljski letalci poročajo, da so sovjetske armade pojačane z novimi svežimi četami, municijo in topništvom in da je ustavljena zveza z armado na severju in jugu.

Tukajšnji vojaški izvedenec izjavljajo, da je bil zadnji umik sovjetskih čet izpred Varšave premeteno izdelan strateški načrt, ki je popolnoma posrežil in Poljski so šli v dobro nastavljeno past, ko so zapustili dobro utrjene postojanke pred Varšavo. Poljska armada se sedaj nahaja na odprtem polju in Rusi bodo z lahkoto prodrli bojno črto in zasedli Varšavo brez kakake boja.

Varšava, 23. avgusta. — Prednja straža severne sovjetske armade, ki operira v takozvanem koridorju, je oddaljena še kakih 65 milj južno od Gdanskega in ogroža mesto Graudenz, v katerem je nastanjena ameriška pomočna komisija Rdečega križa in ameriški konsulat. Valed tega so francoski častniki odredili, da se ameriški konsulat in častniki ameriškega Rdečega križa preselijo v Gdansk.

Sovjetska armada štaja na bojišču okrog 30.000 mož in namen ta armade je prekorščiti reko Vialo in ogrožati Varšavo od zapada. Poljski so upali, da bodo zajeli to armado in prišlih Ruse na predačo in radi tega so vrgli močno armado na severno bojno črto, kar jim je ponorečilo, kot se glasijo zadnja poročila.

Armada, kateri poveljuje general Budeny, je prekorščila reko Dnjester in prednje straže so že zasedle mesto Stry, važno železniško križišče južno od Lvova. Rusi se vedno bolj približujejo Lvovu, katerega hočejo popolnoma obkoliti. Poljske čete se morajo umikati pred premočjo sovjetske armade.

Pariz, 23. avgusta. — Sem so došla poročila, da je Japonska poslala Vranglu večjo množino bojnega materiala na Krim.

BREZUSPEŠNA GONJA NA SALUNARJE.

Lemont, Ill. — Šerif je napravil gonjo na tukajšnje salunarje, ki pa ni imela uspeha. Šerif je pripeljal svoje deputije v štirih avtomobilih, da polovi grešnike, ki prodajajo opojne pijače v svojih salunih. Deputiji so se razdelili v četice, tako da so hkratu vstopili v vse salune in je bilo salunarjem nemogoče obvestiti druge drugega o prihodu šerifa v mesto. Pa tudi ta zvijača se ni obnesla. Zastonj so iskali žganje, najti ga ni bilo nikjer.

LETOS JE VEČ PRODUCIRANEGA PREMOMA KOT LANI.

"Zakaj primanjkuje premog?" vprašuje ljudstvo.

Washington, D. C. — V tednu, ki je končal s 14. avgustom, je bilo produciranih 11,728,000 ton premoga. Geologični biro naznaja, da je bilo od prvega januarja produciranih 324,877,000 ali 48,250,000 ton več kot v letu 1919. Do tega dne.

Lani ni bilo ališati nobenih tožb, da primanjkuje premog, zaradi tega ljudstvo vprašuje, kam je izginil premog, ko trgovci s premogom vedno tožijo, da ne prihaja na trg. Ljudstvo meni, da je rešnica, kar trdijo razni ekspert, da premog kupujejo razni špekulanti in da leži v železniških vozovih in čaka, da ga kupijo špekulanti.

PROTI ŽENSKI VOL. PRAVICI SE NI KO-NEC MAHINACIJ.

NASPROTNICI SE POSLUŠU. ŽUJEJO VSAKOVESTNI INTRIG.

Pomagati si skušajo tudi s sodnijsko prepovedjo.

Nashville, Tenn. — Dasi ravno je sklep legislature neomajn, kljub temu je treba izravnavati še razne tehnične formalnosti, da zaključek ostane. Tudi te formalnosti seveda ne morejo preprečiti ženske volilne pravice, ali nasprotniki se love za vsako bliko kot potapljačji človek, kateremu so naenkrat izgnila tla pod nogami. Nasprotnikom se še sanja, da ne bodo mogli preprečiti ženske volilne pravice, zategadelj skušajo s tehničnimi potezami zavleči stvar naj toliko, da ženske ne bodo volile v jeseni. Med nasprotniki ženske volilne pravice je tudi Walker, predsednik legislature zbornice, ki podpira po svojih močeh nasprotnike, da bi ženske ne volile v jeseni. Nasprotniki govorijo odprto, da niso mogli preprečiti ženske volilne pravice, toda skušali bodo s tehničnimi potezami zavleči njeno potrditev, da ženske ne volijo pri predsedniških volitvah.

Ljudstvo sodi, da imajo ti nasprotniki take politične grehe med sabo, da se boje ženskih glasov pri predsedniških volitvah in zaradi tega zdaj nagajajo kot otroci, kar mislijo, da bodo s nagajivanjem preprečili, kar se sploh preprečiti ne da. Najprej se so nasprotniki obrnili na sodišče, češ, da ženska volilna pravica ni prešla ustavne vešine. V tej vlogi so zahtevali, da sodnik prepove gubernarju Robertu in drugim uradnikom poročati v Washington, da je legislature odobrila ustavni amendent o ženski volilni pravici, dokler ni bila zadeva zaslišana na sodišču.

Prva bitka proti takim intrigam se je že odigrala v legislature zbornici. Ko je prišlo zbornično zborovanje, je bilo v zbornici devet in petdeset poslanev. Predsednik Walker je rekel, da prekine zasedanje, ker zbornica ni sklepna. Govoril je poslanec T. K. Riddick proti predlogu in rekel, da je ustavni dodatek zvezen in ne državna zadeva in da nimajo državna pravila s ozirom na kvorum nobenega stika s ustavnim amendentom. Walker je zahteval od njega, da spiše predlog. Riddick je to storil, na kar je predsednik odločil, da je predlog zunaj dnevnega reda, ker ni kvoruma v zbornici.

Riddick je stavil še več drugih predlogov, toda Walker jih je zavrnil vselej, da zbornica nima kvoruma.

ŠERIFEN SKOK IZ LETALA.

Arcadia, Fla. — Lajtnant Arthur G. Hamilton je skočil iz letala, ko se je letalo nahajalo v višini 20,900 čevljev. Imel je dežniko podobno pripravo, ki je tako omilila skok iz te višine, da je dospel na zemljo brez najmanjše poškodbe.

TEKSTILNI BARONI BOGATE, KAJ PA DELAVCI?

Fall River, Mass. — Med delničarje tukajšnjih tekstilnih podjetij je bilo razdeljenih \$3,633,375 kot dividenda za minolo četrtletje, ali več kot deset odstotkov na glavnico.

Delavcem so seveda ostali fuļi, kajti pri tej draginji je nemogoče delavce prihraniti samo en cent za deževne dneve v njegovem življenju.

VRNENE.

Chicago in okolica: Jasno in gorkeje: zmerni severovzhodni in vzhodni vetrovi. Solnečni vzhod 6.40, zahod 7.41.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik s "Prosveto":

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v objavi n. pr. (Julija 1-20) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem časopisom pošiljal. Poslovila je praviloma, da se vam ne vračajo.

STANOVANJSKA MIZERIJA.

Iz vseh mest križem Združenih držav prihajajo v javnost tožbe, da primanjkujejo stanovanja. Najbolj glasne so pa te tožbe v velikih mestih kot New York, Chicago, itd. Ustanovljajo se meščanski odbori, ki obdržujejo konference, pošiljajo petičije gubernijem za odpravo stanovanjske mizerije in sprejemajo protestne resolucije proti stanovanjskim profitarjem. Republikanski in demokratični političarji se sudejo okoli teh meščanskih odborov in podajajo izjave, ki jih velebitniški časopisej proglašajo za izredno velike modrosti.

Vse skupaj je pa pesek ljudstvu v oči, kajti volitve se bližajo in profesionalni političarji v velikih mestih morajo pokazati na neki način, da se potegujejo za interese mestnih prebivalcev. Vsa ta komedija, ki jo lahko zdaj opazujemo v vseh večjih mestih, nima prav nobenega drugega namen, kot zmešati volilce, da ne bodo vedeli, kako jim je glasovati dne drugega novembra, da varujejo res svoje interese. Ta komedija ne bo tudi za en cent znižala stanarine, kadar bo končana.

Vzroki za stanovanjsko mizerijo leže popolnoma drugje, kot jih iščejo meščanski odbori, in ti vzroki govorijo sami na sebi, da se ne morejo odstraniti, dokler je uveljavljen sedanji sistem blagovne produkcije in distribucije.

Imamo mesta, ki leže v prostornih prerijah in ki bi se lahko razširila na vse strani. In vendar se ta mesta ne razširijo nikamor kot mesta, katerih razširjenje omejujejo naravne ovire, ki se dajo odpraviti le z velikimi troški. Vzroki za to so v visokih cenah za stavbinski material in v visoki obrestni meri za posojila.

V predvojnem času je bila v ameriških mestih stanovanjska mizerija nepoznana reč, kajti delavec, ki si ji prihranil par stotakov, je lahko kupil stavbišče in si zgradil svoj dom. Danes pa delavec še misliti ne more na gradnjo lastnega doma, čeprav prejema višjo mendo kot v predvojnem času, ker se je stavbinski material tako podražil, da delavec ne more misliti še na zgradbo lesene šupe, še toliko manj pa na zgradbo svojega lastnega doma.

Danes grade hiše v predmestjih velikih mest, za kakršne bi ne dal nihče pred vojno tri tisoč dolarjev, zdaj jih pa prodajajo po osem in devet tisoč dolarjev. Nobena teh hiš ne bo čakala starosti, kajti preden bo minilo deset let, bodo vse vijugaste, če se ne bodo razsule. In kje naj vzame navaden delavec denar, da si kupi hišo za osem ali devet tisoč dolarjev? Od svoje mezde, o kateri govorijo profitarji, da je povzročila draginjo? Od te mezde ne more dati v času draginje delavec niti centa za zgradbo svojega doma, kajti profitarji, ki so podražili živila, obleke, razsvetljavo in druge življenske potrebščine, akrebe, da delavcu ne ostane od njegove mezde rdeč cent, da ga naloži na banki in ima tako za svoje potrebe par centov, če ga zadene nesreča.

Stanovanjske razmere so postale v današnjih dneh tako mizerne, da ljudje spijo v kuhinjah, malenkosti pa v banjah za kopel. Ljudje, ki niso poznali trdega življenja pred vojno in so bili razvajeni na marsikaj, prebivajo v mnogih mestih dandanes v šotorih, postavljenih ob cestni meji. In ko pritisne zima, bo še huje občutili stanovanjsko mizerijo.

Ljudje, ki so bolje situirani kot delavci in ki radi plačajo povišano stanarino za sto odstotkov, ki jo zdaj zahtevajo stanovanjski profitarji, izrabljajo položaj, niso tako trdo prizadeti vsled stanovanjske mizerije kot delavci, toda občutijo ja pa tudi.

Bahamo in šopirimo se z našo civilizacijo, ali človek, ki študira današnjo stanovanjsko mizerijo, prihaja do zaključka, da slabše ni bilo, ko je bila civilizacija še v povojih in so ljudje prebivali v jamah in skalnatih votlinah.

V dobi jamskega človeka so pogrešali udobnosti vsi, dandanes so pa obsojeni le delavci, da jih pogrešajo, čeprav delavci s svojim delom ustvarjajo vse udobnosti na svetu za bogatino. V toliko se loči današnja civilizacija od civilizacije jamskega človeka. In če spoznamo to resnico, pridemo do spoznanja, da se ne moremo bahati s civilizacijo, dokler ne bodo imeli vsi ljudje enakih pravic do udobnosti, ki so sad človeškega dela.

Avstrija pomagala avtokraciji v Neapolju na noge.

Leta 1820 je bilo precej vihar na južno Italijo posebno Neapoljsko provinco in Sicilijo. Vlada je v tej provinciji kralj Ferdinand IV, ki je brezprimerno izkoriščal priprosto ljudstvo, bil je v pravem pomenu (takratnem, ne sedanjem) despot. Vsled tega so se organizirale v vsej južni Italiji tajne revolucionarne organizacije zbrane karbonari (oglarji). Njih število je raslo od dne do dne. Marca meseca 1820 je štela ta organizacija že 642.000 članov, med njimi veliko število duhovnikov, ki so zavzemali zelo važna mesta v organizaciji.

Ko je januarja leta 1820 izbruhnila vojaška revolucija v Španiji iz vsled katera je bil prisiljen španski kralj zapustiti na konstitucijo, se je revolucionarno gibanje "karbonarjev" pričelo zelo hitro. K temu je še prisilila beda vsled izredno slabih letin leta 1816, 17, 18 in 1819. Revolucionarni duh se je razširil tudi v armadi.

Julija meseca je izbruhnila revolucija in kralj Ferdinand je bil primoran objaviti, da bo ustanovil revolucionarno vladno in sicer v osmih dneh. Toda to ni pomirilo revolucionarjev, ker niso zaupali obljubam kralja in število revolucionarjev je vedno naraščalo. Naslednji dan, 7. julija 1820 je revolucionarna cela armada in armada revolucionarjev je štela že nad 20.000 mož dobro oboroženih in 8. julija je okupirala mesto Neapelj. Kralj se ni mogel več ustavljati in 13. julija je prisegel na novo ustavo.

Toda 14. julija je izbruhnila v Palermo protirevolucija, katero so vodili plemeniški, ker so nikakor niso mogli strinjati z novo demokratsko konstitucionalno vladno in to je opogumilo tudi reakcionarje v Neapolju.

Toda revolucionarji, ki so bili gospodarji v Neapolju, so začeli to uporno gibanje. Toda dolgo časa niso ostali na kralju, ker niso imeli dovolj zmogljivosti. Poleg se je na Siciliji ustanovila nova separatna stranka, karbarkor ni bila zadovoljna z naredbami izdanimi v Neapolju, ker so širili Neapolitanec in ker so smatrali vse za sovražno, kar je prišlo iz Neapolja.

Eno leto po teh dogodkih je odpotoval Ferdinand v Ljubljano, kjer se je selil z avstrijskim cesarjem in ga preprosil, da mu je "posodil" armado, s katero zatire uporno gibanje v južni Italiji. Dobil je na razpolago 50.000 vojakov močno armado, s katero se je povrnil Ferdinand nazaj v Neapolj in popolnoma porazil revolucionarno konstitucionalno armado, kateri je načeloval general Pepe, prejšnji guvernir v Principati, razpustil parlament in vpostavil zopet prejšnji avtokratični režim. Vojaško sodišče je obsodilo na smrt vse revolucionarne voditelje in sploh vse osebe, ki so bile v kakšni zvezi s prejšnjo konstitucionalno vladno. General Pepe se je nekaj časa skrival v Južni Italiji s svojimi pristaši in naslednje leto je moral pobegniti v Anglijo in potem v Francijo, toda bil je še ves čas v zvezi s svojimi pristaši. Glavni stan organizacije "karbonarjev" je bil dolgo čas v Parizu, ki je takrat veljala za Mejo vseh revolucionarnih elementov v Evropi.

ŠTEVILO AVTOMOBILOV SE JE POMNOŽILO LANSKO LETO ZA 23.

Washington, D. C. — Zvezni državni poljedelski departament poroča, da se je število avtomobilov — osebnih in tovornih — in motornih koles zadnje leto pomnožilo za 23 odstotkov. Vseh registriranih avtomobilov — osebnih in tovornih — in motornih koles je bilo lanske leto v Zdr. državah 7,565,446, dočim je bilo prejšnje leto samo 6,146,617. Na davkih je bilo vplačanega za avtomobile in motorna kolesa \$44,697,253.58 ali 20 odstot. več kot prejšnje leto. — Najbolj se je pomnožilo število osebnih avtomobilov.

Slovaki.

Praga. — V okrožju Neutra, 97,000 delavcev na stavki v Čehoslovakiji, je bila okolišna generalna stavka, ker je bil ustreljen en delavec pri napadu na orožniško postajo v Neutra.

In lo naj se imenuje počitena kupčija.

Ko je cena obleki naenkrat tako poskočila, se je marsikateri prijel za glavo in vzkliknil, ali je to mogoče, da cene obleki tako rapidno rastejo in plezajo navzgor in kaj je temu vzrok. Take nesramno visoke cene obleki so povzročili največ trgovci z oblekami sami. Revija "Literary Digest" od 1. avgusta t. l. je prinesel sledeče, ki v jasni luči kaže manipulacije raznih trgovcev:

V neki veliki prodajalni ali takozvani departmanti trgovini, v kateri prodajajo samo najdražje obleke, so poskočili v cenah obleke naenkrat za 40 dolarjev. Obleke, katero so prej prodajali po 145 dolarjev so v tekcu enega dneva podražili na 185. V neki drugi prodajalni, v kateri tržijo s samimi pahiljačami iz novejih peres, so podražili te pahiljače od šestdeset na dvesto dolarjev. V neki drugi prodajalni gotovih oblek so prodajali obleke po 90 dolarjev, ki so bile prej nekaj dni po deset dolarjev in v neki drugi prodajalni prodajali iste obleke po 16 dolarjev. — V eni večji drugi prodajalni je nekdo hotel kupiti ročno torbico iz koravd za svojo ženo. Cena je bila 25 dol. Ker je bila predraga, jo ni hotel kupiti. V bližnji prodajalni je videl v izloženem oknu enako, a malo manjšo in raditega je bil prepričan, da je ceneja in da bo mogoče stala samo okrog 16 dolarjev. Vstopil je v prodajalno in prašal prodajalko, koliko stane. Odgovorila mu je "da 108 dolarjev". — Neka predilnica je izdelovala volnene nogavice, in imela stroškov pri vsakem duetu sedem dolarjev. Trgovina na debelo jih je prodajala po 14 dolarjev, ki so zopet prodajale trgovcem na drobno po 24 dolarjev duet. Trgovci na drobno so pa prodajali par teh nogavic, katerih aktualni stroški so bili sedem dolarjev za duet, po tri dolarje ali po 36 dolarjev duet. Nek trgovec je prodal te nogovice celo po pet dolarjev in po par. — Trgovski potnik neke predilnice je ponudil neki večji trgovini v Clevelandu celo zalogo ženskih oblek in pri tem poljastil poslovodji te prodajalne sledeče: "Te obleke pravzaprav niso vredne nič. Izdelane so zelo grdo in slabo, blago pod vsako kritiko in barva je neprimerna za obleke. Vrezone so tako slabe, kot da bi delavci rabili mesto škarij nože in vilice. Ako vzamete celo zalogo teh oblek, bomo veseli, da se jih iznebimo in bomo zadovoljni z vsako vsoto, katero nam boste plačali za te obleke." — Poslovodja je vzel vso zalogo teh oblek in najprej določil ceno po \$14.50; ker pa prve dni ni prodal veliko teh oblek je določil čez nekaj dni ceno 31 dolarjev 65 centov. V dveh dneh je prodal vso pošiljatev teh oblek, katerih se je tvornica le preračala iznebiti in blago bilo zelo slabe kakovosti.

PROFITI SE NE ZNIŽUJEJO.

New York, N. Y. — Profiti naraščajo in se ne znižujejo. To potrjuje zopet poročilo United States Rubber kompanije, ki je letos v prvih šest mesecih napravila \$2,550,690 več profita kot v letu 1919 v ravno tem času.

Taka poročila, ki jih izdajajo kompanije same, govorijo najbolj razločno, zakaj ne padejo cene.

LADJA V PLAMENU NA MORJU.

New York, N. Y. — Ameriški leseni parnik "Mendora" je sporečel z brzotlačnim brezžičnim aparatom, da gori in da plove proti pristani s hitrijo pet in pol milje v uri. Ko je parnik oddal brezžično brzotlačno, se je nahajal tri in devetdeset milj jugovzhodno od Chebeagua, ki je otok v Kaksóvem zalivu.

ZA POROTNIKA JE PREMALO TRI DOLARJE NA DAN.

Chicago, Ill. — Porotnik James Fennexy, ki je imel soditi v neki sleparski zadevi, je izjavil, da ne more s tremi dolarji na dan, ki jih prejme kot porotnik, prehraniti svoje soproje in treh otrok. Sodnik je opravičbo vzel na znanje in rekel, da oblažuje, da država ne plača več porotnikom.

Agitacija za vojno.

V Splitu so Italijani napravili neumnost, lahko rečeno krivico, ker so pričeli preganjati prebivalstvo zaradi Petrovega slavlja in so demonstrativno sežgali zastavo Jugoslavije. Amerikanaki admiral Andrews vodi preiskavo v celni aferi in ni še gotovo, kako konča preiskava. Italijanska provokacija, ki je najbrže le lahkomišljen čin poveljnika "Puglie" in ki je povzročil, da so padli na strele z ladje tudi strelci iz mesta ter zahtevali sloveske žrtve, je prav tak povod navidez malenkosten, kot je bil umor v Sarajevu. Umor v Sarajevu je bila igra, umor se je izrazil kot razlog za vojno, dasi so bili pravi vzroki za vojno vse drugi in že davno ugotovljeni.

Nam se ne zdi umestno, da se zaradi takih dogodkov, o katerih ne vemo, kje imajo svoj vzrok, hujša in demonstrira za vojno s komerkoli. Zakaj pa imamo vladno v Beogradu? Naj napravi red in konec tem razmeram. Krvoprelitja smo imeli dovelj in to, kar o pravi vojni, opravi tudi v sedanji razmerah resna in pametna politika. Demonstracije za vojno so danes še večji greh kakor so bile pred svetovno vojno. Caveant consules!

Demonstracije v Zagrebu.

Zagreb, 18. julija. Včeraj, ko se je raznesla vest o krvavih dogodkih v Splitu, se je polastila prebivalstva velika vznemirjenost. Okrog devetnajste ure se je zbirala na Zrinjevcu velika množica meščanstva. Govoril je nek vseučiliški dijak, ki je napadal italijansko provokatorno politiko. Nato je množica med urnebesnimi vzkliki sežgala italijansko zastavo. Čuli so se brezštevilni ogorčeni kliči proti italijanski vladi in ljudstvo je zahtevalo osvoboditev naših ozemelj izpod italijanskega jarma. Nato se je razvil izprevoz, ki je z zastavo na čelu krenil po mestnih ulicah neprestano in burno protestirajoč proti italijanski mu nasilju. Izprevoz je došel v "Gornji grad" pred banko palačo, kjer je množica razburjeno vzklikala proti Italiji. Nato je odkorakal izprevoz pred poslopje armijskega poveljnika, kjer so bile prirejene velike ovacije našim vojski. Zatem se je izprevoz vrnil v "Donji grad", neprestano vzklikajoč proti Italiji. Pred poveljništvom savske divizije je množica prepevala narodno himno in zahtevala vojno proti Italiji. Ko je izprevoz dospel do sokolskega poslopja, kjer se je vršil častniški ples, je armijski poveljnik general Vasić med urnebesnim vzklikanjem stopil na balkon ter rekel: "Kar čutite vi, čutim tudi jaz. Krepite svoje mišice in svoje srce in bodite pripravljeni na vse! Toda čakajte, da izreko zadnjo besedo oni, ki nosijo odgovornost za vse in ki vodijo račune o celokupnem položaju, ne samo o dogodkih v Splitu. Pustite vladi prosti rok, ona je pravičasta patriotična kakor vi!" Nato se je množica razšla, dijaki pa so se podali z zastavo na čelu v vseučiliško podolpe. "Naprej".

OTROCI V PARIZU STRADAJO, PSIČKI PA NOSIJO DRAGULJE.

New York, N. Y. — Rev. dr. Francis E. Clark se je ravnokar vrnil iz Pariza in pripoveduje, da je revščina grozna v Parizu, med tem ko bogate dame naročajo ovrtnice za svoje kočke, v katere so vdelani dragulji. Takile gosposki psički imajo svoje strešnice in strežajke, otroci siromakov pa umirajo gladu.

Tako izgleda zdaj civilizacija po mnenju dr. Clarka v Parizu. Clark se je pritožil tudi zaradi vohunstva in je dejal, da je tako razvito, da se človeku zdi, da je vsak tuj človek vohun, s katerim ima opraviti.

NADEBUDEN DEČEK.

Ogden, Utah. — 14-letni Raymond Clough je ustrelil svojega 47-letnega očeta, da napravi uslugo svoji 40-letni materi.

Ko je nadebudni sinček oddal prvi strel svojemu očetu v prsi, je stala za njim njegova mati in ga držala za roko. Pri tem mu je dejala, da naj izprazni revolver na svojega očeta. Mati in sin sta prišla na slotin.

Ustanovitev združne banke v Chicagu.

Farmarsko-delavske združne prodajalne so pričele razmišljati ustanovitev združne banke v Chicagu in prve predpriprave so v teku. Proračunjeno je, da imajo razne delavske strokovne in druge organizacije v Chicagu naloženega denarja nad šest milijonov dolarjev v privatnih bankah in da bi se s tem denarjem in z nadaljnjim vlaganjem denarja od strani delavskih organizacij lahko ustanovila združna banka, ki bi v veliki meri pomagala k boljši napredku delavsko-farmarskih združnih prodajal, bodisi trgovine na drobno ali pa veletrgovin. Velike delavske, strokovne organizacije kot je organizacija krojačev in strokovne organizacije, ki so pridružene "Ameriški delavski federaciji" resno razmišljajo o tem načrtu, ustanoviti združne banke v Chicagu in da bi vlagali svoje prispevke v to banko; mesto da bi podpirali privatne bankirje, ki stojijo v delavskih mezdni bojih odločno na strani velepodjetnikov in so v splošnem največji nasprotniki organiziranega delavstva. Za ustanovitev združne banke so tudi velike farmarske združne organizacije na severozapadu.

Delavske strokovne organizacije so že vložile precej svojega kapitala v združno veletrgovino, katere je ustanovila posebni bančni oddelki, ki posluje po istem sistemu, kot bančni oddelki angleških združnih veletrgovin. Ta bančni oddelki združne veletrgovine izplačuje obresti po pet odstotkov mesto po tri, kot druge privatne banke. Ta bančni oddelki je tudi pripomogel, da je ta združna veletrgovina mogla oskrbovati je-karske in železarske stavkarje s potrebnimi živili.

Iz tega se razvidi kolikoga pomena so združne banke za splošno delavstvo. Te banke lahko izplačujejo večje obresti od vloženega denarja, pomagajo finančno delavcem v njih mezdni boju, delavci, ki vložijo denar v te banke pomagajo svojemu lastnemu podjetju, mesto privatne velepodjetnike. Ko bi vse delavske organizacije v Chicagu, ki imajo vloženega kapitala okrog 6 milijonov dolarjev, vložile v združno banko, bi ista imela lepo urhodnost. In dolžnost delavskih organizacij bi bila, da bi storile ta korak, da bi vlagale vse svoje prihranke ali dohodke v delavsko združno banko.

Inozemstvo.

28 Judeničevih pristašev kaznovanih z ječo.

Moskva, 23. avg. — Posebno revolucionarno sodišče je obsodilo 28 pristašev Jideniča v ječo od treh do deset let. Obdolženi so tudi, da so v zvezi z Vranglom. Obravnava je dokazala, da so dobivali denarno pomoč od angleškega tajnega agenta Paul Dukea, ki je bival v južni Rusiji preteklo leto in kateremu se je posrečilo vstopiti v komunistično stranko.

Berlin sanika, da je Trocki v vzhodni Prusiji.

London, 23. avg. — Brezčična brzotlačka iz Berlina poroča, da nemški vladni krogi odločno zanikavajo vest, ki jo je prinesel "London Times", da je Trockij prišel v Vzhodno Prusijo.

Arabci se pripravljajo na upor proti Franciji in Angliji.

Carigrad, 23. avg. — Arabski kralj Hedjaz namerava združiti vse Arabce na splošen upor proti Francozom in Angležem in jih izgnati iz Arabije. Izjavil se je, da se objeje o kakem samoodločevanju v poštevačo.

Anglija zahteva odpoklice 12 francoskih častnikov iz Carigrada, češ, da so preveč prijazni namram Turčiji.

Grške čete so bile poražene od Kemalovih vstajev pri Philadelphiji in Brnsi v Mali Aziji.

Poljaki zavlačujejo premirno pogajanja.

London, 23. avgusta. — Leo Kamenec, načelnik ruske sovjetske trgovske komisije je objavil sledečo brezžično brzotlačno iz Moskve, datirano 22. avgusta:

slovanski bančni zavod.

POTNIŠKA AGENTURA

odpremanje potnikov v staro domovino s jamstvom, hitro in najcenejše. Na izbero so vedno prostori na vseh odhajajočih parnikih. Posebni uradnik pomaga pri dobavi potnih listin, katere se dobe v 24 urah. Kovčki se savarajo tako da gredo s potnikom garantovano do njegovega mesta.

DOBAVANJE POTNIKOV

iz stare domovine v Zedinjeno državo s garancijo; ako ne pridejo še denar vrne. Posebni uradnik se nahaja v Evropi, kateri preskrbuje vse potrebne listine v svezi s potovanjem; v starem kraju imamo tudi posebnega potovodjo, kateri spremlja potnike na potovanju.

BANČNI ODDELEK. NAKAZNICE.

Prodaja denarnih nakaznic po najcenejših davčnih cenah, katere se nakazujejo na vse večje bančne zavode v Evropi in na vse banke v stari domovini; izplačevanje je najcenež, kakor hitro se nekatere predlože dotičnim bankam. Money order; pošiljanje denarja, v katerikoli kraj stare domovine po garanciji. Vi dobite pisмено potno potrdilo, podpisano po sloveku, kateremu pošljete denar.

VLOŽNE HRANILNE KNJIŽICE.

Pošiljanje denarja na hranitev v domovinske hranilnice in dobava hranilnih knjižic v teku dveh mesecev pod jamstvom.

PRAVNI ODDELEK.

V tem oddelku se nameščeni starokrajski odvetniki, kateri izvršujejo vsakovrstne pogodbe, prepise posestev, poslednje volje, tirjatve in vse ostalo za domovinske vlasti.

HOTEL.

Posebni hotel s udobnimi sobami, štitalnico in vsem drugim je na razpolago potnikom; tu so nastanjeni samo potniki Zorave banke. Ne premišljajte, temveč kadar potrebujete nasvetov, obrnite se k Yakemu

HENRY C. ZARO, BANKIR

NEW YORK CITY.

Terorizem od vseh strani je zlomil jeklarsko stavko.

(Konec.)

Isto službo so vršile tudi prižnice. Delavci so ravno tako smatrali prižnico za stavkokoško agencijo, kot časopisje. Nekateri duhovniki so pridigali proti stavki in tudi pisarili v časnike, prejemali darila od jeklarskih kompanij. Le malokateri duhovci so bili na strani delavcev. Iz tega vzroka so se delavci splošno obrnili proč od cerkve, ker so jo smatrali za agencijo jeklarske korporacije in ne več za javno ljudsko ustanovo.

Povprečni čitatelj, ki je prečital poročilo o zadnji jeklarski stavki, katerega je izdala komisija "Med cerkvenega svetovnega gibanja", si bo zastavil sledeča vprašanja:

Ali je še kje kakšna močnejša ustanova, ki bi imela tako velik vpliv na ameriško civilizacijo kot velike industrijske korporacije in trusti?

Ali je še kje kakšna stvar, ki bi bolj učinkovala na naše javno življenje kot protidelavska politika največje ameriške korporacije in ali bo imela ta politika dober ali slab rezultat?

Za velik del poraženih stavkarjev je bil odgovor več kot prost: Vrnili so se na delo pod starimi pogoji! 32 urno delo na dan, plača veliko prenizka za sedanje življenske razmere, brezredno despotično protidelavsko ravnanje z delavci. Da bi se jeklarski in železarski delavci rešili tega, so se zatekli za pomoč k "Ameriški delavski federaciji" ki jih pa ni osvobodila tega suženjstva. K organizaciji I. W. W. se pa nočejo zateči, ker je ta organizacija protipostavna.

Poraženi jeklarski delavci nimajo nobenega zaupanja več v to vlado in tudi nobenih simpatij; največ jih je, ki so izgubili vse zaupanje v to vlado. Med tem ko je velika večina "sovražnih inozemcev" pripravlja za odhod iz te države in velika večina je že odšla, se drugi pripravljajo za prihodnji veliki strik.

Poročilo se končuje s kratkim pregledom poročil o minimalni plači, ki je potrebna za življenje in poročil o plačah jeklarskih in železarskih delavcev in delavcev, ki so vpisani v drugih industrijah.

To preiskavo niso vodili nobeni "radikalci", ampak osebe, ki so nepristransko sodile obe nasproti si stranki, delavstvo prizadeto v tej stavki in jeklarsko korporacijo. Poročilo je podpisano od sledečih oseb, ki so bili imenovani od organizacije "Medcerkveno svetovno gibanje".

Francis J. McConnell, predsednik; metodistiški škof in bivši predsednik De Paum vseučilišča; dr. Daniel A. Poling, podpredsednik, član združenega evangelističnega cerkve. — Poling je nadalje v predsedništvu "World's Christian Endeavor Union", predsednik "Narodnega temperančnega odbora in pomožni generalni tajnik "Medcerkvenega svetovnega gibanja. — George W. Coleman iz Boston, Mass. bivši predsednik severno-baptističnega konvencije, delegat republikanske narodne konvencije leta 1912. Dr. Alva W. Taylor, uradnik presbiterijske cerkve, ki je za časa vojne obdržal posebno predavanja po Ameriki in bil nastavljen od zvezne vlade. Ga. Fred Bennet, predsednik ženskega misijonskega odbora presbiterijske cerkve. Kot svetovalec sta bila pridržena tej komisiji: William Melvin Bell, škof in predsednik "Svetovne socialne progresivne konvencije" in škof Charles D. Williams, protestantske episkopalne cerkve v državi Michigan.

Ta komisija obstoječa iz sedmih aktivnih članov je zaslišala stavarke in obiskala vse naselbine, kjer je bila stavka jeklarskih in železarskih delavcev in sodelovala s člani posebnega preiskovalnega odbora, v katerem so bili: Heber Blankenhorn, član industrijskega preiskovalnega biroja in tajnik te komisije; George Soule, D. J. Sappone, M. Karl Wetherhart, gd. Marian Savage in Robert Littell.

Ta celokupna komisija je pričela s svojim delom meseca oktobra leta 1919 in končala s preiskavo v zadnji polovici meseca februarja t. l. 28. novembra je komisija predlagala posredovanje med stavarji in jeklarsko korporacijo in predložila načrt je bil sprejet od

narodnega odbora za organiziranje jeklarskih delavcev toda za vržen od Garyja, ki ni hotel ničesar slišati o kakem pogajanju s stavarji.

Okrog 29. marca je bilo celo poročilo o tej stavki spisano in spejeto od preiskovalne komisije. 10. maja je bil predložen izvrševalnemu odboru "Medcerkvenega svetovnega gibanja", ki ga je izročil pododboru, da stvar prečita in priredi za objavo. Ta pododbor, v katerem so bili: Dr. Hubert G. Herring, tajnik narodnega odbora kongregacijske cerkve; Warren S. Stone, predsednik mednarodne bratovščine železniških strojnikov; in James Cannon ml., škof metodistiške cerkve, je 25. junija predlagal objavo tega poročila. Tri dni pozneje, 28. junija, je izvrševalni odbor "Medcerkvenega svetovnega gibanja" soglasno sprejel ta predlog in odredil objavo tega poročila.

Poleg poročila, ki je odrejen v objavo, vsebuje celotno poročilo te preiskovalne komisije izredno važne listine, ki vse se nanašajo na zadnjo jeklarsko stavko, katere pa ne bode priobčene. Pravico vpogleda v te listine imajo pa vsi častnikarji in se nahajajo v gl. uradu te organizacije. Poleg je pa še 15. manj važnejših poročil o tej stavki, na podlagi katerih je bilo to poročilo izdelano in katere bodo gotovo objavljena.

Novice iz Jugoslavije.

I. Ministrska kriza.

Belgrad, 26. julija. Včeraj je ministrski predsednik dr. Vesnić nadaljeval pogajanja za sestavo nove vlade. Opoldne se je vrnil pri njem din, katerega se je udeležil prestolonaslednik regent francoski poslanik in zastopnik ruske (Djenikinove) vlade ter ministra dr. Kukevica in dr. Koroseca. Pri dinju se je razpravljalo o rekonstrukciji pokrajinskih vlad, zlasti one za Slovenijo. Kakor se dozdeva, je prišlo pri tem do znatnega zblizanja med obema prizadetima strankama.

Poleg tega se je razpravljalo o senzacionalni vesti, ki jo je prinela "Pravda" in po kateri je izdejal grof Sforza načrt za aneksijo zasedenega ozemlja, kar direktno nasprotuje zahtevam londonskega pakta. Ministrski predsednik dr. Vesnić in francoski poslanik De Fontenay sta izjavila, da tej vesti, ki prihaja baje iz Rima, ne verjmeta, ker bi značilo tako postopanje kršitev londonskega pakta in je vost najbrže izmišljena. Končno se je razpravljalo tudi o prizadevanju Rumunije, ki hoče pridobiti našo državo za akcijo proti bolševikom ter poudarjajo, da bi se vsako vmešavanje naše države v rusko-rumunske zadeve presojalo v parlamentarnih krogih ne-povoljno, ker je to stvar, ki naj jo rešita prizadeti državi sami. V parlamentarnem življenju je zavladal popoln mir. Nekateri ministri in večina poslancev je odpotovala domov. Klubovi prostori so prazni, tako da izgleda, kakor da sploh ne bi bilo krize.

Glej, glej! Jugoslovanski ministriki predsednik dinirajo z "zastopniki" neke "ruske vlade", ki je sploh ni več na svetu. In o tem še širimo poročila. Jugoslavija je sploh postala približljiva vseh bankrotiranih bivših carskih svetnikov, zato menda njena notranja politika tako močno diši po — knuti. V Jugoslaviji "zastopajo" Denikinovi pajdasi danes, ko je Denikin že zdavnaj bankrotiral, še vedno neko — "rusko vlado." Človek se mora kar vprašati, ali je gospoda domoljubna slednje leto apala na obeh ušesih, da nam danes v svojih brzojavkah vlačijo take osebe na dan, ki spadajo že v — hajeslovije. Oj veličastje bi-stroumnosti jugoslovanske politike, kako naj bi te krstili!!

Na drugi strani pa se Jugoslavija, vsaj tako trdi brzojavka, ne mara vmešavati v romunsko-ruske zadeve. To je, kar ji tudi mi nujno svetujemo, ker smatramo, da imamo hladnejšo glavo negoli vsi jugoslovanski ministri.

"Riječ" javlja iz Beograda: Pregovori za sestavo nove koncentracijske vlade so se nadaljevali danes ob 10. do pol 14. popoldne. Ker v vprašanju izvoza še ni sporazumljenja, bodo danes dopoldne o tem razpravljali dr. Ninčić in Janković kot pooblaščenca radikalne stranke. Drašković in Voja Marinković

pa od demokratske stranke. Tudi v vprašanju državnih vlad še ni dosežen sporazum. Narodni klub daje demokratom v hrvatski vladi samo notranje posle in zdravstvo. O tem vprašanju se bodo nadalje razgovarjali jutri. — Jutrarnji listi prinašajo iz Beograda: Merodajni parlamentarni krogi zatrjujejo, da Vesnić ni zmožen obvladati vse težkoče katerim stoji nasproti, če hoče postaviti novo vlado. Ako v dveh ali treh, dneh ne bo ničesar dosegl, bo vrnil svoj mandat. Sicer se dr. Vesnić zelo zaupa, vendar pa nekateri menijo, da nima dovolj energije, da bi je pokazal v parlamentarni zajednici. Boje se, da bo kriza dolgo trajala.

Agrarno vprašanje. Stojan Protić in Hinko Križman sta imela sestanek, na katerem sta nadaljevala razgovore o načinu reševanja agrarnega vprašanja. Rešila ga bosta sveda po svoje.

Split, 26. julija. Predvečernjem popoldne se je pri Tivatu valed poškodbe na stroju spustil na tla italijanski aeroplan, ki je letel iz Brindisija v Valono. Oblasti so letalo zadržale in letalca poročnika Faea prijele. Italijanska torpedovka je prišla v Ercegovi, da zahteva izročitev avijatika, a se je morala brez uspeha vrniti.

Kot politični kuriozum navajamo vest, ki nam v zadnjem času prihaja iz Beograda, da namreč tamkaj nastopa kakor — "poslanec tržakih Slovencev" znan nam dr. Mišek Čok. Kdaj je bil mladi mož izvoljen za kakorčnega si bode poslanca, in kje, to nam je velika uganka. Vsa zadeva močno dehti po — koritarstvu.

Belgrad, 26. julija. V umetniškem oddelku za umetniško prosveto se je osnoval poseben osek, ki ima nalogo izbirati zgodovinsko gradivo. Pred vsem bo izbral ta osek vse gradivo za ujedinitenje in osvoboditve jugoslovanskega naroda.

Belgrad, 26. julija. Za upravnika ljubljanskega kraljevega gledališča je imenovan dr. Priderik Juvandič, a za dramaturga Otton Zupančič.

Zigovanje vojnega jeklarskega v Jugoslaviji, se bode vršilo, kakor

poroča Akcijski odbor za vnovčenje voj. posojil, v najkrajšem času in sicer tekom avgusta meseca. Žigovanje se bodo in iz prometa vzela vsa ona vojna posojila, ki se nahajajo na ozemlju države, kakor to prepisuje mirovna pogodba, ki je stopila v 16. julijem 1920. Rok za žigovanje bode jako kratek, ker mora biti vse vojno posojilo vzeto iz prometa tekom dveh mesecev do 15. sept. 1920.

Belgrad 26. julija. Po odredbi začasnega finančnega komiteja v ministru se bosta plačevala pri izvozu razen izvozne carine še dva odstotka v svrhu davnega zavarovanja. To se nanaša na one osebe, ki nimajo dokazov, da so svoj izvoz prijavile v svrhu obdavčenja.

Prihod plebiscitne komisije na Korško. — Plebiscitna komisija je publicirala proklamacijo prebivalcem korškega plebiscitnega ozemlja, v kateri javlja svoj prihod, naglašajoč spoštovanja ljudske volje ter priporočajo red in mir. Plebiscitna komisija izjavlja, da jamči za svobodno neodvisno glasovanje.

V prostorih stare cukrarnice v Ljubljani se je nastanila nova tovarna pletenin in tkanin. V prtilišču se nahajajo že pisarna in par drugih lokalov tega podjetja.

VESTI IZ TRSTA.

Požar. V skladišču št. 74 pri sv. Andreju je izbruhnil požar, ki je uničil 300 bal bomb. Požar je bil v kratkem pogasjen.

Rop. V ulici Dante Alighieri je bila napadena cvetličarka Ana Briček, stara 70 let, iz Gabrovnice. Ropar ji je z roko, naštopano z neko klorovo kislino segel v nedra in iztrgal novčarko z 90 lirami. To je ubogo žensko tako potrla, da leži danes v bolnišnici.

Dodaten ropar otrok, neki Alojzij Širca, a katerem smo svojkrat poročali, da je bil aretiran na ulici, ker so ga osumili, da "krade otroke," je bil spoznan nektrivši in ispuščen na svobodo.

Soprijem. Po premirju se je triškoladjedelnica precej razširila, mnogo novih stavb je bilo prizidanih, ena teh je ladjedelska de-

lavnica, v kateri se nahaja kotlarski oddelak. V tem oddelku je 29. jul. dogodila strašna nesreča.

Delalo je tam okrog 20 čeških in približno enako toliko domaših delavcev, ki so sestavljali kotel za parnik "Vittoria". Bilo je okrog 14.20, ko se oder, na katerem je alonela ogromna železna plošča, z ropotom zvrne na delavce. Pri tem je bil Franc Sabor, vodja delavnice, rojen v Pragi, dobesedno zmečkan pod silno težo plošče ter je bil na mestu mrtve. Nevarno ranjena sta bila Alojzij Jelen iz Zdravstvene in Franc Slegler iz Prage, manj nevarno pa Karol Jelen in Václav Veseli.

Delavstvo je v znak sožalja zapustilo ob 15. delo.

Čuden slučaj je, da je pri istim kotlu, katerega sestavni deli so se izdelali na Češkem in so bili poslani v Trst, že v Pragi smrtno ponesrečil 16leten delavec.

Idrija. Dogodki v Trstu, dovoz vojaštva in municije na premirovno črto je povzročilo pri nas precej razburjenja. Kajbi tudi ne, saj je vsak pameten človek več kot sit vednega pretenja z vojakom. Vendar žive po petletni vojni tudi pri nas še ljudje, ki komaj čakajo, da bi zopet tekla kri. Po dogodkih v Trstu so bili ti ljudje tako naivni in drzni, da so se popolnoma izdali, kako vzorno jih vzgaja naša na videk mirna inteligenca. Vedeli so povedati koliko divizij arabske vojske in dan ter uro kodaj bo udarila v Idrijo, da dobi v roke komuniste, katere mora dobiti za vsako ceno. Res lepo je bilo videti tiste namiljene kritične dni, korokot po ulicah gruče klerikalnih petefinov, ki so si mizali roke, šepetajo sedaj pa pride obračun s komunisti. Take so si drznili celo pretiti našim ljudem v Idriji. V Ljubljani pa je tvezil klerikalni "Vederni list" dan za dnem med jugoslovanski svet, kako izdajalci so socialisti v Idriji, ker so se združili z italijanskimi komunisti. Nov dokaz, da klerikalno gnezdo v Idriji ni prav nič drugega kot kup denuncijantov, ki laže in zavija resnico. Delavstvo si zapomni to.

POTOP.

Zgodovinski roman.

Spisal H. Sienkiewicz. — Prevodnik Podravskega.

(Nadaljevanje.)

Čez četrte ure pošlije Čarnecki prvim na pomoč dragonce Ljubomirskega. Toda Švedje so že jeli streljati iz topov; kroglice so tulele žvlgale nad glavami Vansovičevih ljudi ter se zadirali v zemljo in zasipali s prstjo in blatom borilce. Mejni grof je stal za armado pri gozdu, priložil daljnogled k očesu ter ogledoval bitko.

"Bedaki!" je dejal, in se obrnil k svojemu štabu. "Nemara nameravajo vzeti most? Toda topovi jih vse postrele."

Toda Vansovič je nastopal čimdalje z večjo besnostjo na most, ki je na ta način postal središče bitke. Vsa švedska moč je tečila proti njemu. Toda čez eno uro je krenila vojska na stran k prejšnjim pozicijam. Most pa so topničarji zasipali s točo ognja in železa. Vojaki Vansoviča so kupoma padali, toda od zadaj ko prihajali drugi ter jih nasilno spodbujali, naj gredo na prej.

"Čarnecki ugonobi te ljudi!" zakričal naenkrat kraljevi maršal.

Ko spozna Vitovski, izkušen vojak, da stoji stvar slabo, skoči k Čarneckemu, kateri je ves čas pogajal ljudi k reki, ter mu reče:

"Zaman prelivamo kri! Tega mosta ne vzamemo."

"Jaz ga niti ne mislim vzeti," odvrne Čarnecki.

"Nu, kaj torej hočete?"

"K reki a praporci, k reki! ... Stopite v vrsto!"

Vitovski odide molče. Med tem se polki približajo za dvajset korakov obrežju ter se vstopijo v dolgo vrsto poleg struge. Nihče izmed častnikov ni vedel, čemu to delajo.

Nakrat se prikaže Čarnecki liki strela v procelju. Iz očij mu je srkal ogenj. Veter mu je močno dvignil kožuh na ramenih; konj pa je hropel ter stopical po zadnjih nogah.

Gospodje! je zakričal in se obrnil k svojji diviziji. "Sovražnik se nam roga! ... On je prejadral morje ter si misli, da mi ne preplavimo te reke! ... Za menoj! Komur je draga domovina, zamenoj!"

Po teh besedah da znamenje s sabljo, ter plane v reko, katere ga za trenotek zagrne, toda kakor bi trenil splava zopet na površje ter odplava k nasprotnemu obrežju.

"Za njim!" zakriči Mihee, oni, ki se je bil preuslavljal pod Rudnikom, ter skoči v vodo.

"Za menoj!" ponovi s presumljivim in tankim glasom Volodjevski.

"Gospod Jezui!" zarjove Zagloba ter zbode konja. Široka reka, narasla od pomladnih vod, jih je nekoliko odnesla po strugi, toda vojaki so vzbudili konje z ostragami ter jih obrnili proti toku. Na reki se je majalo vse polno konjskih

glav, kakor plavajoč most, po katerem bi bilo mogoče dospeti na drugi breg.

Čarnecki je preplaval prvi na suho, ni pa se še utegnil dobro ozreti, kar pridrive Lavdanci za njim. "Bij jih!" zapove. "V skok!"

Stoječ na obrežju je pustil drviti mimo sebe polk za polkom. Konečno je stopil poslednjemu na čelo in tudi sam planil v boj.

Dva polka švedskih jezdecev, stoječa na strani, sta videla kako so Poljaki plavalili čez reko, toda polastila se ju je takšna osuplost, da je že planil, predno so utegnili odriniti z mesta nad nju polk lavdanski, ki je pogal konje v skok. Za Lavdanci pridrive žandarovci, in nastalo je grozno klanje, ki pa ni trajalo dolgo, kajti Švedje so se razkropili na obe strani ter se jeli umikati proti glavni armadi.

Praporci Čarneckega pa so drvili a strašnim krikom za njimi, sekali in zbadaali brez usmiljenja.

Naposled je postalo jasno, čemu je zapovedal Čarnecki Vansoviču, naj skuša dobiti most, daš ni bil namenjen hoditi po njem. Tako se je pozornost vse armade obrnila na to točko in radi tega je on brez ovir preplaval reko. Toda sedaj ko je tri tisoč moč broječa konjica dospela na drugi breg ter udarila od strani, je bilo treba postaviti vojsko povsem drugače. Švedski polki so se obrnili v zmešnjavi proti sovražniku, toda v naglici so se lomili, ovirali drug drugega in ker niso razumeli sredi hrupa povelj, delali na lastno roko. Le zgolj mejnemu grofu, ki je odpravil svoj polk, stoječ pod gozdom, so se morali zahvaliti, da so dobili priliko stopiti v bojni red. Toda med tem, ko so se vrejevali, je lavdanski polk pridrivil nad nje s sulicami, za njim drugi, tretji itd., in pričelo se je grozno klanje, ki pa ni dolgo trajalo. V splošni zmešnjavi je bil Vansovič že prekoračil most z vsemi vojniki Ljubomirskega ter se zakadil sovražniku v bok.

Iz te zmešnjave so jeli Švedje polagoma v tolpač bežati proti gozdu, spredaj pešci, za njimi topničarji in konjice. Nekateri so v begu kričali, drugi odhajali molče, sladih raz sebe obleko ter si s njo zakrivali glavo. Mrtvecev se je naveliko na kupe, toda klanje se je nadaljevalo po vsej ravni brez usmiljenja brez odihla in milosti. Oddelke vojske, ki je bežal v gozd, je bil posekan do poslednjega moža. Ta usoda je doletela tudi nekatere oddelke konjice, nekotliko pa se jih je poskrilo v gozdu. Toda tam so jih že čakali kmetje, kateri so slišali o bitki, in se sečili od vseh strani.

Najstarejša gonja pa je trajala na varšavski cesti, po kateri so bežale glavne švedske moči. Mlajši mejni grof Adolf je dvakrat nameraval pridržati gonjo, toda dvakrat je bil razbit ter naposled celo sam ujet. Oddelke telesnih njegovih stražnikov-pešcev, sestavljen iz štiri sto Francozov, je odločil orožje. Tri tisoč izbornih vojakov, strelec in konjice, je bežalo k Mniševu. Strelec so Poljaki posekali v Mniševem, jezdece pa so gnali k Čersku, dokler se niso razpršili popolnoma po gozdovih, trstju in grmovju. Pa tudi ti niso ušli razjarjenim kmetom.

MALI OGLASI

Classified Advertisements

POTREBUJEMO

15 žipkaric, ki razumejo delo pri okvirjih (frame workers). Zelo dobra plača, stalno lahko delo v štiti delavnici. Oglasite se pri:

OHIO HAND EMBROIDERY CO

215 S. Market Street,
Chicago, Ill.

POTREBUJEMO ŽENSKO

za lahko tovarniško delo. Dobra plača. Oglasite se pri:

PULLMAN COUCH CO.
38th and S. Ashland Ave.

ŽENITVENA PONUDBA.

Želim se seznaniti s kmetiskim (farmerakim) dekletom v starosti od 25 do 30 let v svrhu žentive. Želi se, da bi imela nekaj svoje lastne farne in da bi bila dobrega značaja. Moje veselje je priredit se na kmetijo, kjer bom delal z veseljem bolj kot pa v mestu. Ako katera resno misli in bi jo veselilo omočiti se, naj piše po moj naslov na upravništvo "Prosveta" in naslovi pismo "Kmetijski ženin," 2657 S. Lawrence Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

SIFKARTA IZ TRSTA V NEW YORK STANE SAMO \$30.00

Najmanjša svota, kar računajo agencije za karto iz Trsta do New Yorka je \$88.00. Če hočete dobiti svojo rodbino ali prijatelje iz starega kraja v Ameriko, obrnite se za pojasnilo in potrebne listine na

MATIJA SKENDE

javni notar na Ameriko in stari kraj.

5227 Butler St., Pittsburgh, Pa. Pribrani vam bo denar. — On je za narod, narod je za njega.

RADA BI VEDELA

za JOŽEF PRIMCA, kateri je bil član S. N. P. J. in je nekako pred osmimi leti živel v Breretonu, Ill. Bil je tudi član tamokšnjega društva. Rada bi vedela, ako je sploh še živ. Imam mu za poročati zelo važne stvari. Cenjene rojake in rojakine uljudno prosim, če kdo ve, kje se sedaj nahaja, naj mi sporoči njegov naslov, za kar bom zelo hvaležna. Moj naslov je: Josefa Novšak, P. O. Box 254, Herminie, Pa.

JAVNA ZAHVALA.

New York, dne 23. julija 1920. Slavonic Immigrant Bank,

436 W 23d St., New York, N. Y.

Spoštovani gospodje:—

Pred šest tednov poslal sem vam \$50.00, da jih pošljete gospej Malčiki Mršich v Senj, Hrvatsko Primorje. Danes sem pa prejel od vas potrdilo, da je Malčiki Mršich izplačenega

5000 kron.

Izplačilo je izvršeno brez kakih drugih stroškov in v krajšem času, kakor bi bila katera druga koli banka to storila. Zato drim za svojo dolžnost, da se vam javno zahvalim na vašem točnem in hitrem poslovanju in vas vsem svojim rojakom gorko priporočam:

S spoštovanjem

Nikola Mršich,

545 W 59th St., New York, N. Y.

SLAVONIC IMMIGRANT BANK

črtaj je prodavalna in posilja v stari kraj jugoslovanske krome in dinare po ti le ceni:

1000 kron za \$	12.90
5000 kron za	64.00
10000 kron za	127.00
50000 kron za	630.00
100000 kron za	1240.00

1000 dinarjev za \$49.70. Pri večjih svetlih dinarjev je ceni še mnogo cenejši. Pri teh cenah so videti vsi stroški. Nobenih drugih stroškov, ne plača ne posiljatelj in ne prejemnik.

Cene kronam in dinarjem so vsaki dan menjajo, rastejo ali padajo. Slavonic Immigrant Bank, vam bode računala pri ceni onega dne ko sprejme od vas denar.

SLAVONIC IMMIGRANT BANK

436 West 23rd Street
NEW YORK, N. Y.